

troba en un doc. de 1331 p. p. A de Capmany, *Mem. Ciu. de Barcelona*; potser errada tipogràfica per 1531, que no es pot redreçar perquè no indica pàgina. —² Exacta la data impresa en Bloch? Vaganay, *RF xxxii*, 21, deia 1541; en la traducció de l'*Amadis*. —³ Cipolla, *Mem. R. Accad. Sci. Torino*, 2.ª S., vol. LI, cf. *AGI xvi*, 290-1; i veg. les que aplega Ang. Prati. —⁴ Etimologia acceptada per M-L. (*REW*, 1113) i Wartburg (*FEW*, 373). Aquest l'ha introduïda en la seva ed. de Bloch (que l'havia descartada tàcitament i amb bon cert en el seu dicc.), i sembla atribuir-la a Diez (en realitat sembla que no és d'ell sinó de Diefenbach, Schrader i Salvioni), el qual (*Wb.*, 69) dubtà entre quatre o cinc idees (i en la segona edició hi afegí aquesta com a molt dubtosa); des de llavors s'ha repetit bastant, veg. darrerament Kluge-Mitzka, s. v.; R. Toole, *Wortgesch. Studien, toupin und bronze* (cf. *ASNSL clxvii*, 305), i la nota de Steiger. Si almenys sabéssim quina antiguitat i procedència té aqueix mot del persa modern (que hom cita del dicc. recent de Richardson), però els romanistes prenen sovint una lleugera actitud de com si totes les coses orientals fossin antigues. Nyberg (*Manual of Pahlavi* 1974), que almenys porta sempre material irani mitjà de data antiga, no porta res d'això, i encara menys es veu res de semblant en Bartholomae, *Altiran. Wb.* En McKenzie, que és més tardà, veig que el mot més conegut en pelví per a 'coure' és *rōy*, que hi ha un mot *pišīž* per a 'coure' i 'mone-da'; i un mot *piring* (*pirind* en persa antiquat, *pr̥yng* en pelví maniqueu) que potser és el que ens preocupa però que significa «monochrome damask». Es veu que *birinj* 'coure' és realment un mot persa ben establert, perquè Horn (*Grundriss der neuers. Etymologie*, Strassburg, 1893, n.º 208 bis, p. 48) el distingeix de l'homònim *birinj* 'arròs' i diu que des del persa ha estat manllevat pel curde i el balutxi. Però ni dóna proves de la seva antiguitat ni indicis fermes d'una etimologia: un nexa amb un mot avèstic tardà *paro-berejya- o bərəjyant-* (Bartholomae, *Altir. Wb.*, cols. 859 i 958) resta enterament incert perquè són mots referents a cerimònies religioses, rars i de significat poc aclarit o francament dubtós. Més aviat sembla convinçent el suggeriment de Pott d'interpretar-lo com a manlleu del ll. *princeps* en el sentit de 'metall principal'. En conclusió, és visible que hi ha en el persa *birinj* més incògnites que solidesa i que algun iranista o orientalista se n'hauria d'ocupar. —⁵ L'argument que el bronze va arribar de l'Àsia en acabar l'Edat de Pedra no té cap pertinència aplicant-lo a l'etimologia d'un nom medieval. En va provar Steiger (*VRom. x*, 1947, 38-40) de reivindicar l'etimologia persa. Que hi hagi un àrab *fulūzz* (o *silūzz* o *silāzz*) «métal, cuivre fondu» no ho negaré (si bé només el veig en Belot, no en Dozy, etc.), i tampoc vull negar que pugui venir del persa *piring*, però d'aquesta forma aràbiga induir un persa **purung* és ben imprudent (el mateix Steiger reconeix que l'alter-

nància *i ~ u* s'explica perfectament per l'àrab sol); i d'aqueix **purung* deduir per la seva banda un àr. **burunz* (d'on el mot romànic) és enterament arbitrari. I encara cal afegir que l'origen d'aqueix àr. *fuluzz* és enterament incert. Dozy (*Gloss.*, 270) citant la *ZDMG* *xxi*, 1867, 672-4 sense parlar del poc conegut *fuluzz* digué que un àr. *fulūs* «argent monnaie» (que semblaria ser una variant del mateix) ve d'un gr. *φάλλις*; en el *Suppl.* II, 278, porta un llarg i documentat article sobre mots d'aquesta arrel, ben testificats a Espanya i en el Magreb, sigui amb aquest i semblants sentits, sigui amb el de 'pollet', i tot conservant en part aquella etimologia grega demostra que amb aquest últim sentit almenys això ve del ll. *PULLUS* 'pollet', cosa que almenys en alguna de les formes que aplega és ben segura i sense cap dificultat fonètica en àrab. Dozy sabia molt més persa que Steiger i que jo, i no parla per res del suposat origen persa de cap mot d'aquests. —⁶ Era encara la predominant a Barcelona en el parlar popular quan jo era jove. A Sant Vicent de la Cala (Eivissa) sento encara que un objecte és de *brōnzul* (1963).

BROQUER, alteració del més antic *bloquer*, oc. ant. *bloquier*, que per la seva banda ho és del fr. ant. *bocler* (avui *bouclier* 'escut'), que era derivat de *boele* 'guarnició de metall que aqueix escut tenia en el centre, per abraçar-lo'; aquest venia del ll. *būccūla* id., que era un diminutiu de *BUCCA* 'galta', 'objecte de forma botida'. □ 1.ª doc.: 1341.

«No gos portar --- scut de racha ni bracerola, ni *broquer*» (*BABL* XI, 414) en un doc. d'aquella data que distingia les menes d'escut més usuals. D'aquesta se n'havia dit més aviat *rodella* en la nostra llengua, i si bé no escasseja ja a l'Edat Mitjana l'altre nom, tots dos eren encara concurrents en el S. XVI: «*broquer* o rodella: pelta, ansile», OPou, *TbPu.*, a. 1575, p. 171.

El broquer es distingia especialment per la seva forma rodona, i també per l'objecte central, de diverses formes, que permetia aferrar-lo amb la mà: és «la copa del *broquer*: umbo, -onis» que registra així mateix OPou. S'havia fet tan popular que s'usà en la poesia popular satírica dels mallorquins en el sentit de 'empara, protecció': «capellanet atrevit / ¿com tan poch respecte em tens? --- / Com és ver, que aquesta espasa / t'obriria mil portells / si el cànon «si quis suadente...» / no te servís de *broquer*», G. Roca Seguí (1742-1813), *JqMBover, Bibl. E. Bal.* II, p. 273. 12.4 (és veritat que el caràcter de paròdia de fets d'altre temps hi pot ajudar en aquest escrit, però el to d'aquest és fortament popular).

La paraula que ens ocupa degué arribar a la llengua catalana per conducte de la llengua d'oc, on *bloquier* és la forma ja repetidament documentada en trobadors del S. XIII (Bertran Carbonell, Matfré Ermengaut i d'altres, Rayn. II, 228): Ja allí hi ha una variant *broquier* segons el *PDPF* (de la qual no tinc documentació precisa). La *l* es degué traslladar per me-